

Zeytin Dalı Harekatının Küresel Medyada Dış Politika Bağlamında Ele Alınışının Karşılaştırmalı Analizi

A Comparative Analysis of Operation Olive Branch in the Global Media in the Context of Foreign Policy

ÖZET

Küreselleşme, son yılların en popüler konularından biridir ve akademik, siyasi çevrelerde birçok boyutuyla tartışılmaktadır. Bazı yazarlar, küreselleşmeyi geçmişte başlamış bir sürecin devamı olarak görürken, diğerleri ise son çeyrek yüzyılda özellikle enformasyon teknolojileri ile birlikte farklı bir süreç olarak tanımlamaktadır. Küreselleşme olgusu, medyada da önemli etkileri vasıtasıyla değişime yol açmıştır. Bunların en önemlilerinden bir tanesi de haber medyasıdır. Küreselleşmenin haber medyası üzerindeki etkisine ilişkin iki farklı görüş mevcuttur. Bunlardan bir tanesi küresel haber içeriklerinin yer aldığı tek tip bir medya yapısı olduğu diğeri ise haber medyasının yer aldığı ülkenin ulusal çıkarları doğrultusunda hareket ettiğidir. Bu araştırmada hükümetlerin küresel haberleri kendi dış politikaları çerçevesinde nasıl yönlendirdiği ve haberlerin küresel sistemin bir parçası olup olmadığı analiz edilmiştir. Bu analiz, Türkiye'nin 2018 yılının Ocak ayında Suriye'nin Afrin kentine düzenlediği Zeytin Dalı Harekatı üzerinden yapılmıştır. Bu doğrultuda, hareketin tarafı olan Türkiye ile hareketla yakından ilgisi bulunan ABD'nin ve Rusya'nın Suriye ile ilgili yapmış oldukları açıklamaların içerikleri her üç ülkenin dışişleri bakanlıklarının web sitelerinden incelenmiştir. Bununla birlikte, her üç ülkenin, küresel habercilik yaptıklarını öne süren yayın organlarına ait web siteleri www.trtworld.com, www.cnn.com ve www.sputniknews.com'da yer alan haber içerikleri, hareketin başladığı 20 Ocak 2018 tarihiyle son erdiği 24 Mart 2018 tarihleri arasında inceleme kapsamına alınmıştır. Söz konusu ülkelerin Suriye politikalarının izdüşümlerinin haberlerde görüleceği tezinden yola çıkılan çalışmada İçerik Analizi yöntemi kullanılmıştır. Yapılan analiz neticesinde elde edilen verilere göre, her üç ülkenin dışişleri bakanlıkları tarafından yapılan açıklamaların, bu ülkelerde yer alan medya kuruluşlarının yer verdiği haber içerikleriyle büyük benzerlik gösterdiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Uluslararası Habercilik, Dış politika, Zeytin Dalı Harekatı

ABSTRACT

The phenomenon of globalization has led to change through its significant effects in the media, and one of the most important of these is the news media. There are two different views on the impact of globalization on the news media. One is that there is a uniform media structure that includes global news content, while the other is that the news media operates in the direction of the national interests of the country where it is located. This analysis was carried out on the basis of the Operation Olive Branch carried out by Turkey in the Syrian city of Afrin in January 2018. In this regard, the content of the statements made by Turkey, which was the party to the operation, and the US and Russia, which were closely involved in the operation, were examined from the websites of the foreign ministries of all three countries. In addition, news content on the websites of the broadcasting organizations claiming to do global journalism in all three countries, www.trtworld.com, www.cnn.com, and www.sputniknews.com, was examined between the dates of January 20, 2018, when the operation started, and March 24, 2018, when it ended. Content Analysis method was used in the study, which was based on the thesis that the implications of the countries' Syria policies would be seen in the news. As a result of the analysis, it has been determined that the statements made by the foreign ministries of all three countries are very similar to the news contents of the media organizations in these countries.

Keywords: Globalization, International Journalism, Foreign Policy, Operation Olive Branch

GİRİŞ

Küreselleşme, 1990'lı yıllarda yeni iletişim teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla birlikte toplumların ekonomik, siyasi ve kültürel anlamda etkileşiminin arttığı ve uluslararası ilişkilerin yoğunlaştığı bir bütünleşme süreci olarak tanımlanmaktadır. İletişim teknolojileri, dünya toplumlarının bir araya gelmesini sağlayan sistemin işleyişinde büyük bir öneme sahiptir. Bu teknolojiler, toplumsal değişimleri hızlandırmakta ve medya bu süreçte kritik bir rol oynamaktadır. Son 30 yılda yaşanan bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki gelişmeler ve medyanın yoğunlaşması, küreselleşmeyi hızlandırmıştır. Pek çok alanda kendini göstererek bireylerin yaşamlarını etkileyen küreselleşme kavramı, medyada da önemli etkileri vasıtasıyla değişime yol açmıştır. Haberin dolaşımı kitle iletişim araçlarının en önemli işlevlerinden biridir çünkü haber medyası, yönetim kurumlarının görüşlerini tarafsız kanallar aracılığıyla kitlelere iletebilmeleri için gerekli etkinliği sağlamakta

Ekin Bahar İlik ¹

How to Cite This Article
İlik, E. B. (2023). "Zeytin Dalı Harekatının Küresel Medyada Dış Politika Bağlamında Ele Alınışının Karşılaştırmalı Analizi", *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, (Issn:2630-631X) 9(71): 3503-3517. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/smryj.69838>

Arrival: 02 April 2023
Published: 31 May 2023

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

ve bu nedenle önemli bir işlev üstlenmektedir.

Küresel habercilik, dünya genelindeki küreselleşme trendinin yarattığı etkiyi ve bu sürece ilişkin haberleri, iletişim araçları ve kuruluşları kullanarak anında yayınlarak geniş bir topluluğu etkileyen, herhangi bir olay veya fikirselleşme olarak tanımlanmaktadır. Küresel haberciliğe ilişkin iki farklı yaklaşım bulunmaktadır. Bunlardan ilki, ülke sınırlarının artık önemini yitirdiğini, ulus devletlerin değişme sürecine girdiğini ve küresel haber içeriklerinin yer aldığı tek tip bir medya yapısı olduğunu ifade eder. Bir diğeryse uluslararası haber medyasının kendi ulusal çıkarlarından bağımsız davranmalarının beklenemeyeceği, dolayısıyla haber içeriklerini ulusal çıkarları doğrultusunda düzenlediğidir. Bu ikinci görüşü savunan yazarlardan Kai Hafez, medya sistemlerinin partikülarist görüşlerden büyük ölçüde etkilendiğini ve haber içeriklerinin uluslararası siyasi ve toplumsal sistemin entegre bir parçası değil de ulus-devletle yakından bağlantılı olduğunu ifade eder. Aynı olay söz konusu olduğunda bile her bir ülkenin kendi bakış açısıyla o haberi ele aldığını ifade eden Hafez, haberlerin küresel olmaktan çok uzak olduğunu söyler (Hafez, 1999, s. 47). Colin Sparks'a göre de hiçbir medya doğası gereği gerçekten küresel değildir. Küresel denilen medyayı izleyenlerin küresel denilemeyecek kadar "az sayıda, zengin ve İngilizce bilen" bir kesim olduğunu belirtmektedir. Küresel bir kamusal alanın varlığını destekleyen çok az kanıt olduğunu ve kamusal alanın büyük ölçüde devlet odaklı olmaya devam ettiğini ifade etmektedir (Sparks, 2007; Akt. Jan, 2009, s. 67).

Yeni teknolojik gelişmeler ve küreselleşmenin etkisiyle, medya artık sadece iç politikada değil, dış politikada da güçlü bir etkiye sahip olduğu konusunda kabul görmektedir. Kitle iletişim çalışmalarında, medyanın hükümetler tarafından manipüle edildiği sıklıkla vurgulanmaktadır. Bu durum, medyanın küresel haberlerdeki rolü ve küresel meşruiyetin sağlayıcı araçlarından biri olarak sorgulanmasına neden olmuştur.

Bu araştırmada hükümetlerin kendi dış politikaları çerçevesinde küresel haberleri yönlendirdiği ve haberlerin küresel sistemin bir parçası olup olmadığı analiz edilmiştir. Bu doğrultuda, Zeytin Dalı Harekatı'nın tarafı olan Türkiye ve harekatla yakından ilgilenen ABD'nin ve Rusya'nın Suriye'ye ilişkin dış politikalarının her üç ülkenin dışişleri bakanlıklarının web sitelerinden incelenmesinin yanı sıra, Türkiye'nin uluslararası haber sitesi www.trtworld.com, ABD'nin uluslararası haber sitesi www.cnn.com ve Rusya'nın haber sitesi www.sputniknews.com, harekatın başladığı 20 Ocak 2018 tarihiyle -24 Mart 2018 tarihleri arasında inceleme kapsamına alınmıştır. Harekatı düzenleyen ülke olan Türkiye, harekata karşı tutum sergileyen ABD ve harekata bir nevi tarafsız duran Rusya'nın önce Suriye'ye yönelik dış politika tutumları incelenmiş ardından da harekata ilişkin haberler incelemeye alınmıştır. Söz konusu ülkelerin Suriye politikalarının izdüşümlerinin haberlerde görüleceği tezinden yola çıkılan çalışmada İçerik Analizi yöntemi kullanılmıştır.

KÜRESELLEŞME KAVRAMI

Küreselleşme, karşılıklı ilişkiler ve bağımlılık anlamlarını taşıyan bir olgudur. Bu olgu, toplumsal etkileşimin giderek genişleyen, yoğunlaşan ve derinleşen etkilerine işaret etmektedir. Milli sınırları aşarak dünya çapında yayılan birikimlerin oluşması, farklı toplumsal kültürlerin birbirleriyle bağlantılı olmaları ve ideolojik ayrımların çözülmesiyle birlikte, ülkeler arasındaki ilişkilerin artması ve gelişmesi anlamına gelir. Küreselleşme son 50 yılda dünyada hızlı bir değişim ve gelişim yaşanmasına sebep oldu. Teknolojik gelişmeler ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması sayesinde ülkeler arasındaki mesafeler azaldı ve dünya bir küresel köy haline geldi. Bu durum insanlar arasında yoğun bir iletişim sağladı ve ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel etkileşim arttı. Küresel teknolojik gelişmeler dünya ticaretini artırdı ve yatırım ve üretim faaliyetlerini küresel boyuta taşıdı (Korkmaz, 2015, s. 183)

Küreselleşme; hangi alanda olursa olsun ekonomiden sanata, bilimden iletişime herhangi bir çalışmada, üretimde, yapımda, dünya çapında geçerliliği, ağırlığı, öncülüğü olan normların, ölçütlerin dikkate alınması ya da etkili hale gelmesi, benimsenmesi; dünyaya açılarak yerelliğin, ulusalcılığın reddedilmeksizin dışına çıkılması ve evrenselleşme ile bağdaştırılması, birleşmesidir (Güvenç, 1998, s. 318).

1980'lerden itibaren kurulmaya başlayan yenedünya düzeni, ekonomi, siyaset, teknoloji ve iletişim alanlarındaki değişimlerle geçmişten farklı bir boyuta ulaşmıştır. Küreselleşme evrensel bir olgu haline gelmiş ve tüm dünyada bireysel ve toplumsal yaşamı tüm boyutlarıyla etkilemektedir. Küreselleşme, politik, kültürel ve ekonomik alanlarda bütünleşmeyle birlikte farklılaşmaya da yol açan bir süreçtir. Bölgesel ve etnik kimliklerin ortaya çıkmasına neden olabilir ve ulus devlete karşı yerel ayrılıkçı hareketleri tetikleyebilir. Bu nedenle küreselleşmenin çift kutuplu bir gelişme olduğu ve doğru anlaşılması gerektiği söylenebilir.

Sonuçta kompleks bir süreç olan ve paradoksal öğeler de içeren küreselleşme, herkesin farklı anlam yüklediği bir kavram haline gelmiş, böylece küreselleşmeyi ekonomik ve toplumsal sorunların sebebi, sonucu ya da çözüm yolu olarak gören birçok yaklaşım geliştirilmiştir (Demir, 2001, s. 74).

İLETİŞİMİN KÜRESELLEŞMESİ

Küreselleşme ile birlikte dünya hızlı bir değişim ve dönüşüm sürecine girmiştir. Teknolojideki gelişmeler iletişim alanını derinden etkilemiştir. Ülkeler arasındaki sınırların ortadan kalkmasıyla birlikte mesajlar dünyanın her noktasına daha kolay iletilmektedir. Dünya genelinde iletişim alanında tek bir bilgi ağına doğru ilerlenmektedir.

İletişimde küreselleşme kavramı, iletişimin küresel düzeyde ve hızlı akışı, ulusal pazarların dış ticarete serbestleşmesi, sermayenin serbest dolaşımı gibi olguları anlatmak için kullanılarak, gelişmemiş ülkelerin gelişmişleri örnek almaları için küreselleşmiş bir dünyada refah, özgürlük, eşitlik ve demokrasinin kendiliğinden otomatikman geleceği kabul edilmektedir (Uluç, 2003, s. 220). İletişim ve bilişimin yaygınlaşmasından hareket alan küreselleşme süreci bilginin serbest dolaşımına ve herkesin istediği bilgiye kolaylıkla, anında ulaşabilmesine, dünyanın dört bir yanından karşılıklı bilgi alış-verişini ima eden enformasyon toplumu önermesini ulaşılacak hedef olarak ortaya koymaktadır (Işık, 2004, s. 6).

Uluslararası iletişim, ulus devletler arasındaki kültürel, politik, sosyal iletişimdir. Medya ve iletişim sistemlerinin küresel yönlerine daha fazla odaklanan uluslararası iletişim, ulusal yönlere veya sorunlara daha az odaklanır. Coğrafi olarak ayrılmış ve farklı özellikler sergileyen insan grupları arasında haber ve bilgi akışı sağlayarak, bu grupların daha büyük bir topluluğun parçası olduklarını anlamalarına ve yaşadıkları coğrafyayı toplumsal olarak şekillendirmelerine imkan vermektedir.

Dünya bir merkezden uluslararası haber akışı, eğitici ve eğlendirici materyallerin dağılımı, ticari reklamların yayılması, bilgisayarlar aracılığıyla verilerin, telekomünikasyon aracılığı ile sesli mesajların dağılması yoluyla etkilenmektedir. Dünyanın neresinde olursa olsun toplumlar endüstri, savunma sermaye birikimi ve dolaşımı gereği girdikleri sosyal, kültürel, ekonomik etkinliklerle uluslararası iletişim kanallarına açık hale gelmektedir (Önür, 1999, s. 316).

İletişim teknolojisindeki yenilikler, küreselleşmenin itici gücü olmanın yanında aynı zamanda medya dünyasını ve bilginin yayılışını değiştirmiştir. Gelişmeler gerek ulusal gerekse yayılması/egemen olması amaçlanan küresel yönetim açısından önemli sonuçlar getirmiştir (Hablemitoğlu, 2004: 141).

Semati'ye göre, uluslararası iletişim, karşılıklı bağımlılığın ve bağlantının, yakınlığın, uluslararası ve kültürlerarası etkileşimin günün düzeni olduğu bir dünyada artık kaçınılmazdır. Politika konuları, ticaret, kültür güvenlik, sağlık gibi konular bir zamanlar dış baskılara cevap veren ve yerel bağlarla ilişkili dahili güçlerle bağlantılıdır. Bu bağlar ve baskılar içinde uluslararası iletişim kompleks ve eleştirel bir güçtür (Semati, 2004: 1).

Mowlana ise, uluslararası iletişimin ne bir disiplin ne de kesin bir bilim olduğunu ifade eder. Bir sorgulama ve araştırma alanı olarak, uluslararası iletişim veya günümüzde daha yaygın olarak etiketlendiği şekliyle küresel iletişim, bir evrim halindedir. Mowlana, insani boyutunda uluslararası iletişimin, modern siyasi sistemlerin yükselişi, çeşitli kültürlerin birbirleriyle olan etkileşimleri ve karşı karşıya gelmeleri ve sosyal organizasyonların derin gelişimi ve genişlemesi ile değiştiğini savunmaktadır. (Mowlana, 1996)

KÜRESEL MEDYA OLGUSU

Küresel medya, uluslararası bağlantıları olan yazılı, görsel ve işitsel kitle iletişim araçlarının bir araya gelmesiyle oluşur. Bu medya fenomeninin en dikkat çekici özelliklerinden biri, ticari bir amaç taşımasıdır. Neo-liberal ekonomik düzene dayanan küreselleşme ortamı; liberal ilkelerin hakim olduğu piyasalarda faaliyet gösteren medya sektörünü de özellikle piyasa düzeni açısından etkilemiştir. Küreselleşme sürecinin çok yönlü siyasal, ekonomik ve hukuksal alanlardaki paradigmaları, medya sektörünün de hakim paradigmaları haline gelmiştir (Baytar, 2011, s. 57). Küresel medya şirketleri, dünyayı bir pazar haline getirerek önemli sosyal ve kültürel sonuçlar doğurdu. Belirli şirketlerin kontrolündeki enformasyon alanı, dünya genelindeki insanların benzer imajlar ve medya içerikleriyle karşılaşmasına yol açtı.

Çift kutuplu dünya sisteminin 1980'lerin sonuyla birlikte sona ermesi ve Doğu Blokunun çöküşü ile birlikte tek küresel güç haline gelen ABD, gücünü sürdürebilmek amacıyla enerji kaynağı bölgelere müdahil olan bir politika izlemeye hedeflemiştir. 1. ve 2. Körfez Savaşlarında yaratılmak istenen kamuoyu gücü ve müdahaleyi medyadaki propaganda vasıtasıyla meşrulaştırma çabası bu duruma dair net bir örnek olarak gösterilebilir (Bostancı, 2013: 102).

90'lar en az bir önemli açıdan bir fin de siecel (yüzyıl sonu) on yılı olmuştur: Medya alanı köklü bir dönüşümün eşiğinde. Daha önceki medya sistemleri öncelikli olarak ulusalken, son birkaç yılda küresel medya pazarı ortaya çıktı. Medya sahipliğindeki sınırlamaların kaldırılması, karlı Asya ve Avrupa pazarlarında televizyonun özelleştirilmesi ve yeni iletişim teknolojileri, medya devlerinin ülkeler arası ve ülkelerin kendi

içinde güçlü dağıtım ve üretim şebekeleri kurmalarını mümkün kıldı (McChesney, 2003, s. 311).

İdeolojilerin ve kültürlerin benimsetilmesinde medyanın rolü son derece önemlidir. Bu nedenle, medya, güç sahibi olmak isteyen kesimler tarafından kontrol edilmek istenen bir araç haline gelmiştir. Küreselleşme ile birlikte medya, güç aracı olarak etkisini ve önemini daha da artırmıştır.

Bazı yazarlar, medyanın küreselleştiği fikrine karşı çıkmaktadır. Örneğin, Kai Hafez, medya içeriklerinin, medyanın teknik ve ekonomik yönlerinden çok daha yavaş küreselleştiğini belirterek, küreselleşmenin sırasıyla, teknoloji ve alt yapıda, kurumsal düzeyde, üretim düzeyinde ve en son olarak içerikte gerçekleştiğini söyler ve medya alanındaki bu dengesizliğin yol açtığı bir yarı küreselleşmeden söz eder (Hafez, 1999: 51). Hafez, medya sistemlerinin partikülarist görüşlerden büyük ölçüde etkilendiğini ve haber içeriklerinin uluslararası siyasi ve toplumsal sistemin entegre bir parçası değil de ulus-devletle yakından bağlantılı olduğunu ifade eder. Aynı olay söz konusu olduğunda bile her bir ülkenin kendi bakış açısıyla o haberi ele aldığını ifade eden Hafez, haberlerin küresel olmaktan çok uzak olduğunu söyler (Hafez, 1999: 47). Colin Sparks'a göre de hiçbir medya doğası gereği gerçekten küresel değildir. Küresel denilen medyayı izleyenlerin küresel denilemeyecek kadar "az sayıda, zengin ve İngilizce bilen" bir kesim olduğunu belirtmektedir. Küresel bir kamusal alanın varlığını destekleyen çok az kanıt olduğunu ve kamusal alanın büyük ölçüde devlet odaklı olmaya devam ettiğini ifade etmektedir (Sparks, 2007; Jan, 2012: 67).

Tekelleşen çok uluslu medya yapılanmalarında editöryal bağımsızlık zarar görmüş, medyada üretilen ürünler şirket çıkarlarını desteklemeye zorlanmıştır. Genel eğilim apolitikleşme ve magazinleşme şeklinde olmuştur. Apolitik ve magazin haber, program, dizi ve filmler tüketim kültürü adı altında yeni bir kültür yaratmıştır. Tüketim kültüründe medya ürünleri halkı bilgilendirmek değil tüketmek amacıyla pazarlamaya dayalıdır (Kihtir ve Erbuyurucu, 2013: 201).

ULUSLARARASI HABER

Uluslararası haber, dünya genelindeki küreselleşme trendinin yarattığı etkiyi ve bu sürece ilişkin haberleri, iletişim araçları ve kuruluşları kullanarak anında yayınlarak geniş bir topluluğu etkileyen, herhangi bir olay veya fikirselleştirilmiştir. Uluslararası habercilik sayesinde dünyanın birçok yerinde meydana gelen ekonomik, politik, sosyal ve ekolojik olayların nasıl gerçekleştiğini öğrenmekle birlikte aynı zamanda uluslararası haberler sayesinde ülkeler hem iç hem de dış politikalarını belirleyebilmektedir (Özdemir, 2021, s. 85). Bir ülke basınında yer alan ulusal ve uluslararası haber metinlerinin o ülkenin iç ve dış politika dinamiklerine ve eğer varsa toplumsal kutuplaşmaların ortaya konulmasında ışık tuttuğunu söylemek mümkündür.

Küreselleşmenin giderek arttığı günümüzde uluslararası haberin önemi de o ölçüde artmaktadır. Uluslararası haberin bir haber olarak kendi sınırlılıkları içinde barındırdığı "içsel değerler", bu gelişme karşısında dışsallaşarak daha yoğun bir bağlamsallık kazanmaktadır. Nitekim, uluslararası haber bağlamının yapılandırılmasında dünya ekonomisi, siyaseti ve kültürünün ağırlığının artması oranında içerik de küresel sistemin bir yansıması, oluşturu bir unsuru haline gelmektedir (Akdemir, 2005: 32).

Uluslararası habercilik, olayların algılanma tarzlarını, değerlendirme ölçütlerini ve yorumlama çerçevelerini belirleyici bir işlev üstlenmektedir. Uluslararası haberlerde, küresel konulara odaklanarak daha iyi anlayabileceğimiz meseleler öne çıkarılır. Bu tür haberler dünyanın her yerinden gelen hikayeleri kapsayacak şekilde hazırlanır.

Guy Berger'e göre ise, "Uluslararası haberler", ulusal veya uluslararası alanda üretilen bir ulus-devlet içindeki ulusal kimliğe ve çıkara sahip olduğu varsayılan belirli bir kitle tarafından tüketilmek üzere hazırlanan haberlerdir. (Berger, 2009: 356). Ulusal sınırların ötesindeki haber kapsamı birkaç farklı şekilde olabilir. Bu üç kategoriye ayrılabilir: İlk grup yerel gazeteciler tarafından bildirilen yabancı olaylar ve konular hakkındadır ve yerli izleyicilere yöneliktir. İkinci grup, yurt dışındaki okuyucular ve dinleyiciler için düzenlenen yerel haber kurumları tarafından düzenlenen yerli hikayelerdir. Üçüncü grup ise dünya çeşitli ülkelerdeki izleyicilere sağlanan küresel haber ajansları tarafından farklı bölgeler hakkında verilen haberlerdir (Cui, 2015: 77).

Yönetimde etkili olma düşüncesi taşıyanların ilgilendikleri ya da kendilerini ilgilendiren haberlere ulaşmak için tarihin çeşitli dönemlerinde çeşitli teknikler kullandıkları bilinmektedir (Adil, 1991, s. 23). Gazetelerin çoğu siyasal partiler tarafından desteklenip işletildiği gibi gazetelerin sahipleri ve editörleri de siyasal makam sahipleridir ya da bir makam sahibi olmak için çaba sarf etmektedirler. Gazeteler varlıklarını sürdürebilmek için siyasal partilere bağlı oldukları için muhalif görüşlere yer vermeleri düşünülemez. (Mutlu, 2005, s. 233-234).

Milletler üstü haberlerin ulusal basındaki yansımaları Cluasen'ın deyimi ile 'ehlileştirerek' okuyucuya sunulmaktadır. Haberin evrenselliğine karşı şüpheci bir yaklaşım sergileyen Clausen'a göre, haber içeriği,

üretim sürecinde ulusal, kültürel ve sosyo-politik yapıların ışığında yeniden biçimlendirilmekte ve haber ile doğrudan ilintili olan özel bilgiler, gazetelerin sadık okur kitlerinin ideolojik görüşleri doğrultusunda şekillendirilmektedir (Görgülü ve Süllü, 2013, s. 2-4).

Uluslararası haberlerin gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki yansımaları ve uluslararası bilgi akışındaki temel aktörleri iletişim araştırmacılarını ve Birleşmiş Milletler gibi uluslar-üstü kurumları ‘yenidünya düzeni’ içerisindeki bilgi akışının adaletsizliğini gözler önüne seren ve küresel düzlemde yapıcı rapor çalışmalarıyla 1980’li yıllardan bu yana konu ile ilgili çalışmalarını sürdürmektedirler (Görgülü, 2013, s. 81).

Haberler büyük ölçüde gelişmiş ülkelerden az gelişmiş ülkelere doğru akmaktadır ve bunların kaynağı dört büyük uluslararası haber ajansıdır. AP (Associated Press), UPI (United Press International), AFP (Agence France Press) ve Reuter gibi haber ajanslarının haber dolaşımı açısından tüm dünya üzerinde bir egemenlik kurdukları görülmektedir (İlgaz, 2000, s. 33). Dünya haberlerini temin eden ağırlıklı olarak Anglo-Amerikan olan, az sayıdaki haber ajanslarıdır. Bu ajanslar kendi değerleriyle uluslararası siyasi gündemi de belirlerler. Hemen hemen bütün durumlarda dünya haberlerinin akışı esas olarak tek yönlüdür (Morley, Robins, 1997, s. 292; Akt. Kaypakoglu, 2004, s. 29).

Ulusal haber ajansları, uluslararası ajanslarla anlaşmalar yaparak haberleri dünya çapında yaymakta yardımcı olur. Ulusal ajanslar bir ölçüde iki yönlü haber akışını sağlar, ancak bu akış için yeterli olanaklara sahip oldukları söylenemez. Dünya enformasyonunun dağılımı konusundaki kuşkusuz en önemli dengesizlik hangi haberin nerelere gideceğine gelişmiş birkaç ülkenin haberleşme araçlarının yöneticilerince karar veriliyor olmasıdır. Bir başka deyişle, Üçüncü Dünya ülkelerinin, dünyadaki gelişmeleri, başka ülkelerin gözü ve seçiciliğiyle izleyebiliyor olmasıdır. Bu haberlerin dağılımı bakımından görülen dengesizliktir (Adil, 1991:25)

Haber dolaşımındaki dengesizlik ve batının üstünlüğü konusunda az gelişmiş ülkelerin Batı hakkında, Batı ülkelerinin az gelişmişler hakkında verdiği daha fazla haber vermekte olduğu söylenebilir. Örneğin az gelişmiş bir ülkede meydana gelen çok önemli bir olay çoğu kez duyulmamakla birlikte gelişmiş ülkelerin belki de çok fazla önem taşımayan bir haberi tüm dünyaya anında yayılmakta ve böylece dünyanın ilgisini çekmektedir. (İlgaz, 2000:33-34). Ulusal haber ajansları, uluslararası ajanslarla anlaşmalar yaparak haberleri dünya çapında yaymakta yardımcı olur. Ulusal ajanslar bir ölçüde iki yönlü haber akışını sağlar, ancak bu akış için yeterli olanaklara sahip oldukları söylenemez.

Yeni kurulan devletlerde, bir yandan iletişimin altyapısını oluşturan mekanik araçların üretim ve tüketimi bakımından eski sömürgeci ülkeye bağımlılık, diğer yandan enformasyon kanallarını sağlıklı bir biçimde işletememe, enformasyon boşluğu yaratmıştır. Alt yapı bakımından bağımlılık sürerken ellerinde olanak olmaması nedeniyle, enformasyon boşluğu, içerik yönünden gelişmiş ülkelerin iletişim kanalları ile sağlananlarca doldurulmuştur. Bu ise dengesiz iletişim olarak adlandırılmaktadır (Öcal, 1980: 34; Akt. Uluç, 2003:154).

Küresel Habercilik

Küresel habercilik, küreselleşme olgusunun önemli bir parçası olan uluslararası iletişim araçları ve kuruluşları kullanarak sunulan ve dünya çapında bir olay veya düşünce hakkında bilgi veren haberdır. Uluslararası alanda önemli bir olay veya düşünce ile ilgili olduğundan birçok insanı ilgilendirebilir ve etkileyebilir. Haberin bir küresel bütünlük algısına sahipliği; ulus ötesi bir öz taşıması; çok kültürlü, çok aktörlü, yaygın izleyiciye hitap etme özellikleri; haberin yenilikçi (inovatif) niteliği; haberin izleyici odaklılığı; küresel boyutta konu veya temalarla ilgisi; haberin yaygınlaşma enerjisi ve haberin küresel yapı veya örgütlerle bağlantısı gibi; herhangi bir haberi ‘küresel haber’ olarak niteleyebilmek için olumlu cevaplanması gereken soru özleri sayılabilir (Çalışır, 2012: 123-124).

Küresel gazetecilik, küreselleşmenin olmazsa olmazı sayılan alan, güç, kimlik unsurlarını formüle ederek şu soruları sormaktadır: Gazetecilik siyasi kimlikleri temsil ederken sınırları ne kadar aşabilmektedir? İç, dış ve küresel güçlerin karmaşık bir karışımı olarak çatışmaları ne ölçüde ele almaktadır? Ve son olarak dünyanın farklı coğrafyalarında süregelen süreç ve uygulamaları ne şekilde ele almaktadır? (İnceoğlu, 2013: XI- XII). Küresel gazetecilik tanımının temelinde, küreselleşmenin kendisinin merkezi boyutu olan sürekli ilişkiler olması gerektiği savunulabilir. Eğer küreselleşme, sermaye, ticaret, insan hareketliliği ve teknoloji tarafından üretilen bölgeler ve insanlar arasındaki sürekli ilişkilerle tanımlanıyorsa, o zaman küresel gazetecilik, dünyanın çeşitli bölgelerindeki insanların ve eylemlerinin, sorunlarının, yaşam koşullarının vb. nasıl birbirine bağlı olduğunu araştırmayı günlük bir rutin haline getiren gazetecilik uygulamasıdır (Berglez, 2007: 151).

Küresel ölçekte haber ve bilgiler yeniden işlenip formatlanmakta ve bir tür dezenformasyon denebilecek bir enformasyon türü geliştirilmekte, bu mekanizma aracılığıyla da “gerçeklik algısı” ile oynanarak imal edilen “ürün”, haber olarak ambalajlanıp bütün dünya toplumlarının bilgisine sunulmaktadır. Bu durum “gerçek”

üzerinde adeta bir illüzyon meydana getirerek hakikatten uzaklaştırıp; yeni, üretilmiş ve hedeflenen anlama yönelik olarak, sentetik biçimde imal edilen operasyonel enformasyon yönetimi olarak biçimlenmektedir (Paçacı, 2013:42). Medya haberleri önyargısız bir şekilde üretmez veya işlemez. Yorumlamalar izleyici tarafında belirli duygular ve tepkiler oluşturmak için ayarlanarak farklı açılardan yeniden üretilir. Dünya genelinde haberleri yayınlayan kablolu ve uydu televizyon ağları, haberlerin yeniden üretilmesine katkıda bulunurlar (Gambier, 2006: 12). Küresel haberlerin üretim ve dağıtım süreçlerinin ağırlıklı olarak Batılı gazetecilerin kontrolünde olması, o haberlerin Batı perspektifini yansıtacak şekilde seçilmiş, çerçevesiyle düzenlenmiş olması anlamına gelmektedir (Varol, 2018: 83).

Küresel Haberciliğin Gelişimi

ABD'de özel girişimler tarafından kurulan ve işletilen televizyonlar, Türkiye dahil birçok ülkede uzun yıllar boyunca kamu yayıncılığı yaptı. Ancak 1980'lerden itibaren özel televizyonculuk, ABD tarzı olarak tüm dünyada yaygınlaştı. Bu dönüşümün bir sonucu olarak, ABD'de geliştirilen televizyon haberciliği formatları küresel bir kabul gördü. Küresel televizyon yayınları, uluslararası siyaseti takip etmekle kalmayıp, yayınlarıyla da etkilemektedirler. İzleyiciler, bu kanalları izlemese bile, bu kanallardaki haberleri kendi ulusal televizyon haberleriyle karşılaştırıp yorumlamaktadırlar. Küresel haber kanallarının, yeni toplumsal tartışmaların ve siyasi eylemlerin ortaya çıkmasına neden olduğu gözlemlenmektedir.

Haber televizyonculuğu yapmak amacıyla kurulmasının ardından, görece çok kısa bir sürede kendini “küresel haber kanalı” olarak kabul ettiren ilk yayın kuruluşu CNN'dir. Dünyanın en büyük küresel televizyon kanalı olan ve 24 saat yayın yapan haber kanalı CNN, Ted Turner tarafından 1980 yılında kuruldu. CNN'nin sınırları tüm dünya olarak belirlendi. Özellikle, 1991 yılındaki Körfez Savaşı ve SSCB'nin yıkılması gibi önemli olaylar, uydu yoluyla yapılan CNN yayınlarından izlenmiş ve bu suretle haber kavramı biçim değiştirerek “olmuş bitmiş” olayları değil, “henüz yaşanmakta olan” olayları vermek anlamını da ifade etmeye başlamıştır (Uluç, 2003:249). CNN'nin izleyicilerinin çoğunluğunu gazeteciler, politikacılar, iş adamları ve lobiler oluşturmaktadır. Farklı bir deyişle CNN, “dünya eliti” olarak nitelendirdiği bir kesimi hedef kitlesi olarak tanımlamaktadır. En azından teorik olarak CNN, etnik kimliklerden sıyrılmış ve yersiz yurtsuzlaşmış kesimlere seslenme iddiasındadır. Ama CNN'nin yayın pratiğine yakından bakıldığında, kendisinin etnik merkezci olmaya devam ettiği görülür (Tutal, 2014:173).

CNN International'dan sonra BBC World, FOX News, SKY News, CBC, Euronews gibi uluslararası haber televizyonları yayına başlamışlardır. Başlangıçta bütün dünya tarafından kabul gören bu televizyonların yayın bölgeleri genişledikçe içerik tedarik talepleri de artmaya başlamıştır. Yayın yapılan her ülkede muhabir ve kameraman bulundurmaya başlayan bu uluslararası televizyon kanalları, bölgesel haber içerikleriyle dolup taşmaya başlamıştır (Artun, 2016: 26).

İngiltere ve Amerika medyasının egemen olduğu bu alandaki bilgi akışının yönü, çoğu zaman “Doğu'dan Batı'ya” doğru olmuştur. Fakat Katar'da, 1996'da Al Jazeera'nin kurulmasıyla haber akışının yönünde değişiklikler gözlenmeye başlamıştır. Al Jazeera, Batılı gözüyle içerik üreten ve yorumlayan CNN, BBC ve Sky News gibi uluslararası haber kanalları üzerinde adeta bir şok etkisi yaratmıştır (Artun, 2016: 26). Orta Doğu, tarih boyunca hesaplaşma savaşlarına tanıklık etti ve birçok ülke, bölge dışındaki etkisiyle söz sahibi oldu. Batılı devletlerin müdahalelerine açık olan Orta Doğu toplumları, kitle iletişim teknolojilerini kontrol eden Batılı ülkelerden kendi ülkeleri ve coğrafyaları hakkında bilgi ve yorumlar duymak zorunda kaldılar. Al Jazeera'nin kurulması ve kendini ispatlaması ile küresel haber televizyonculuğunda belirgin iki kutup oluşmuştur. Ortadoğu ile ilgili olaylarda CNN, BBC ve Euronews gibi Batılı televizyonların ilettiği haberlere karşılık, bu olaylar hakkında Al Jazeera'nin ne söyleyeceği dikkatle izlenir olmuştur. Batı ve Hristiyan dünyanın sesinin karşısında Arap ve müslüman dünyasının sesinden söz edilebilir çift kutuplu bir küresel medya ortamının belirdiği söylenebilir (Demirkıran, 2021: 231-232).

Haber ajansı olarak Sputnik'in ortaya çıkışı eski zamanlara dayanmamaktadır. Sputnik haber ajansı, 2014 yılında Rusya'da kurulmuştur ve diğer haber ajansları gibi, etkili olabilmek için propaganda faaliyetlerini farklı ülkelerde ve dillerde yürütmeyi hedeflemiştir. Putin Sputnik'in kuruluş amacını “Anglo-Sakson küresel bilgi akışlarının tekeli kırılmak” olarak tanımlamıştır. Bu bakımdan haber akış sistemleri, internet siteleri, sosyal medya hesapları, mobil uygulamalar, radyo yayını ve multimedya basın merkezleri gibi ürünlerle hizmet veren bir kuruluş olmuştur (Yazıcı, Apak, 2022: 1061).

Küresel olma iddiasıyla kurulan TRT World kanalı 27 Ekim 2015'te uydu üzerinden yayınlarına başlamıştır. İngilizce yayın yapan haber kanalı 190 ülkeye ulaşmaktadır. BBC, CNN ve Al Jazeera kanallarına alternatif sunmayı amaçlayan TRT World'ün yayın dili İngilizcedir ve haber ağırlıklı yayımlar yapmaktadır.

TRT World'ün eski CEO'su İbrahim Eren, kanalın kuruluş nedenini şöyle açıklamıştır:

“2014 yılında başladığımızda, bir buçuk yıldan kısa bir süre içinde yayın testlerine başlayabildik. Haber kanalının uluslararası medyada çok özel bir boşluğu doldurduğunu söyleyebiliriz. CNN, BBC ve Al-Jazeera gibi birkaç ünlü uluslararası haber kanalı bulunmaktadır. CNN ABD'ye odaklanırken, BBC Euro-merkezli veya daha spesifik olarak İngiltere-merkezlidir ve Al-Jazeera artık eski sesi olmadığı için sesizlerin sesi olarak değerlendirilemez” (Daily Sabah, 2016).

Son yıllarda küresel medya dünyasında Batı hegemonyasına karşı yeni oyuncuların eklenmesi, çeşitlilik ve karmaşıklık yaratarak karşı akış kavramının yeniden ilgi görmesine neden olmuştur. Gelişmekte olan dünya ülkeleri uydu, kablo televizyonu ve dijital teknoloji gibi unsurları kullanarak Batı hegemonyasına yanıt vermeye başlamıştır. Bu gelişmeler uluslararası alanda daha fazla televizyon ağının kurulmasına yol açarak Asya ve Ortadoğu merkezli bölgesel kültür merkezleri kurulmasına neden olmuştur. Öte yandan, bazı bilim insanları batı medya endüstrilerinin hala finansal, teknolojik ve piyasa koşulları ile desteklenmesine rağmen dünya medya arenasının tamamen Batı hegemonyasına ait olmadığını savunmaktadırlar.

Medya-Dış Politika İlişkisi

Siyasi partiler, hükümetler ve diğer siyasi aktörler, düşüncelerini ve eylemlerini halka doğru iletmek için yoğun bir şekilde çaba sarf etmektedirler. İnsanlar ise ilgi alanlarına giren gelişmeler hakkında bilgi sahibi olmak istemektedirler. Bu iki tarafın ihtiyaçlarını karşılayabilen tek araç ise medyadır. Bu durum iç siyaset için olduğu kadar dış politika için de geçerlidir.

Medyanın siyaset kurumuyla ilişkisinin ulusal (iç siyaset) ve uluslararası (dış politika) olmak üzere iki ayrı boyutu bulunmaktadır. Bu alana dair çalışma yürüten araştırmacılar, medyanın iç politika yapım sürecinde oynadığı rol ile dış politika yapım sürecinde oynadığı rol arasında farklılık olduğunu ifade etmektedirler. Medya üzerindeki siyasi baskının iç politikadan ziyade, dış politika alanında daha fazla hissedildiği ileri sürülmektedir (Graber, 1989: 336; Akt. Akdoğan, Uğuş, Yılmaz, 2021: 81).

Uluslararası ilişkilerde yaşanan her türlü gelişmenin takibi ve bilgi sahibi olunması, medyanın gücünü ve etkisini ortaya koymaktadır. Özellikle politik gündemin yoğun olduğu zamanlarda, medya araçları önemli bir bilgi kaynağıdır. Basının rolü, devletlerin dış politikalarını anlama ve bu konuları gelecek nesillere aktarma sürecinde inkar edilemez bir şekilde önemlidir.

Medya çoğu kez iktidarı sevimli gösterir. İktidar hatalı da olsa, onun devamının şart olduğunu bilinçaltına yerleştirir. Bireylerin iktidarlardan tarafından belirlenen ulusal çıkarları benimsemesini sağlar. Medya; maskeler, yerinden eder, parçalar, ayırım yapar, hayali birlik beraberlik üretebilir. Medyanın bu yetenekleri ulusal iktidar tarafından ülke menfaatine mi yoksa dayatılan başka ülkelerin çıkarlarına uyan şekilde mi kullanılıyor araştırması, son derece subjektif ve karmaşık yargılarla doludur (Özdemir, 1998:113).

Medyanın, devletlerin iç politikalarının dış politikaya yansımalarıyla ülkeye güç kazandırmak suretiyle hareket ettiğine dair pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar, teorik olarak farklılık gösterse de, temel amacın ülke çıkarlarına uygun bir politika izlemek olduğunu vurgularlar. Bununla birlikte, bazı diğer yaklaşımlar da dış politika medya ilişkisini tam tersi şekilde ele almaktadır. Bunlara göre de medya kamuoyu oluşturarak dış politikayı yönlendirir.

YÖNTEM

Araştırmada elde edilecek sonucun net bir şekilde ortaya konulması ve yorumlanabilmesi için araştırma belirli sınırlar içinde yapılmıştır. Bu araştırma, Zeytin Dalı Harekatı'nın başladığı 20 Ocak 2018 tarihiyle sona erdiği 24 Mart 2018 tarihleri arasındaki Türkiye, ABD ve Rusya'nın dışişleri bakanlıklarının web sitelerinin yanı sıra, Türkiye'nin uluslararası haber sitesi www.trtworld.com, ABD'nin uluslararası haber sitesi www.cnn.com ve Rusya'nın haber sitesi www.sputniknews.com ile sınırlı tutulmuştur. Bu doğrultuda, harekatı düzenleyen ülke olan Türkiye, harekate karşı tutum sergileyen ABD ve harekate bir nevi tarafsız duran Rusya'nın önce Suriye'ye yönelik dış politika tutumları incelenmiş ardından da harekate ilişkin haberler inceleme altına alınmıştır. Söz konusu ülkelerin Suriye politikalarının izdüşümlerinin haberlerde görüleceği tezinden yola çıkılan çalışmada İçerik Analizi yöntemi kullanılmıştır. Haberlerde öne çıkan başlıklar, “Zeytin Dalı Harekatı'nın tanımlanması”, “Harekatın nedeni ve amacı”, “Harekatın tehlike ve sonuçları”, “YPG'nin tanımlanması”, “Özgür Suriye Ordusu'nun tanımlanması” ve son olarak “Yapılan açıklamalar” şeklinde ana kategorilere ayrılmıştır. Bu kategoriler de yine kendi içinde alt kategorilere ayrılmıştır. Bu doğrultuda, konuya ilişkin TRT World'de yer alan 98 haber, CNN International'da yer alan 41 haber ve Sputnik'te yer alan 87 haber incelenmiştir. Üç medya kuruluşunun önce kendi aralarında bir kıyaslaması yapılmış, daha sonra ise Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı web sitesinde yer alan 15 adet açıklama ve basın bilgilendirmesi, ABD Dışişleri Bakanlığı web sitesinde yer alan 23 adet açıklama ve basın bilgilendirmesi, Rusya Dışişleri Bakanlığı web sitesinde yer alan 19 adet açıklama ve basın bilgilendirmesi ile kıyaslanmıştır.

BULGULAR**Tablo 1: Medya Kuruluşları- Zeytin Dalı Harekatı'nın tanımlanması**

Zeytin Dalı Harekatı'nın tanımlanması	CNN International		TRT World		Sputnik	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Askeri Harekat	13	46,4	12	23,7	65	81,2
Saldırı/İşgal	12	42,8	-	-	15	18,8
Terörle Mücadele Operasyonu	-	-	42	76,3	-	-
Kürt Milis Karşıtı Operasyon	3	10,8	-	-	-	-
Toplam	28	100	55	100	80	100

Tabloya baktığımızda, incelenen metinlerde CNN International tarafından hareketin tanımlandığı 28 metin olduğunu, TRT World'de bunun 55 olduğunu, Sputnik'in ise 80 metinle hareketin nedenine ve amacına en çok yer veren medya kuruluşu olduğunu görüyoruz.

Alt kategorilere baktığımızda CNN International'ın hareketi %46,4 gibi bir oranla 'Askeri Harekat' olarak tanımladığını görüyoruz. Bunu %42,8 ile 'Saldırı' kategorisi izliyor. Medya kuruluşu tarafından 'Terörle Mücadele' tanımlanmasının ise hiç yapılmadığını görüyoruz. Son olarak ise %10,8'lik bir oranda 'Kürt Milis Karşıtı Operasyon' tanımlanmasına yer verildiğini görüyoruz.

TRT World ile devam ettiğimizde, hareketin %76,3 gibi yüksek bir oranla 'Terörle Mücadele Operasyonu' olarak nitelendirildiğini görüyoruz. Bunu %23,7 ile 'Askeri Harekat' kategorisi takip ediyor. Saldırı ifadesinin ise hiç kullanılmadığını görüyoruz.

Son olarak, Sputnik'e baktığımızda, %81,2 gibi yüksek bir oranla 'Askeri Harekat' kategorisine yer verildiği görülürken, %18,8 gibi oranla da medya kuruluşu tarafından ZDH'nin 'Saldırı' olarak nitelendirildiğini görüyoruz.

Son bir değerlendirme yapacak olursak, CNN'in ve Sputnik'in ZDH'yi daha çok bir askeri hareket gibi nitelendirdiği görülürken, TRT World'un bunu bir terörle mücadele operasyonu olarak yansıttığını görüyoruz.

Tablo 2: Dışişleri bakanlıkları- Zeytin Dalı Harekatı'nın tanımlanması

Zeytin Dalı Harekatı'nın tanımlanması	USFM		TCDB		MIDRU	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Askeri Harekat	4	80	5	41,8	5	100
Saldırı/İşgal	1	20	-	-	-	-
Terörle Mücadele Operasyonu	-	-	7	59,2	-	-
Kürt Milis Karşıtı Operasyon	-	-	-	-	-	-
Toplam	5	100	55	100	5	100

Medya organlarının buldukları ülkenin dış politikası çerçevesinde haber ürettikleri tezinden yola çıkıldıkları için ABD, Türkiye ve Rusya dışişleri bakanlıkları tarafından yapılan basın açıklamaları da incelenmiştir. Buna göre ABD tarafından yapılan açıklamalarda %80 ile birinci sırada 'Askeri Harekat' ifadesine yer verildiğini görüyoruz. Bunu %20 ile 'Saldırı/İşgal' kategorisi takip etmektedir. Bu durumun CNN ile benzerlik gösterdiğini de söyleyebiliriz.

TCDB tarafından yapılan açıklamalar incelendiğinde ise %58,3 ile 'Terörle Mücadele Operasyonu' ifadesine yer verildiği görülmektedir. Bunu %41,7 ile 'Askeri Harekat' ifadesi takip etmektedir. Bu durumun da TRT World ile uyum sağladığından söz edebiliriz.

Son olarak Rusya Dışişleri Bakanlığının açıklamalarına baktığımızda sadece 'Askeri Harekat' ifadesinin kullanıldığını gözlemliyoruz.

Buna rağmen genel hatlarıyla baktığımızda, 3 ülkede yayın yapan medya kuruluşlarının 'harekatın tanıtılması' kategorisinde büyük oranda ülkelerin dış politikasıyla uyumlu olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 3: Medya Kuruluşları- Zeytin Dalı Harekatı'nın nedeni ve amacı

Zeytin Dalı Harekatı'nın nedeni ve amacı	CNN International		TRT World		Sputnik	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Bölgedeki terör örgütleri	-	-	80	33,9	4	8,3
YPG'nin terör örgütü olarak nitelenmesi	-	-	76	32,2	-	-
Suriyeli sivillere yardım etmek	-	-	-	-	-	-
Türkiye'ye yönelik yapılan saldırılar	-	-	-	0,9	-	-
Kürt devleti kurulmasını engellemek/ Sınır güvenliğini sağlamak	11	61,1	61	25,9	25	52,1
Bölgede istikrarı sağlamak/Suriye'nin toprak bütünlüğünü korumak	-	-	7	2,9	-	-
ABD'nin YPG'ye verdiği destek	7	38,9	10	4,2	19	39,6
Toplam	18	100	236	100	48	100

Tabloya baktığımızda, incelenen metinlerde CNN International tarafından hareketin nedeni ve amacına 18 kere yer verildiğini, Sputnik'te bu sayının 48 olduğunu, TRT World'ün ise 236 gibi yüksek bir sayıyla yer verdiği görülmektedir.

Öte yandan, CNN International'ın ZDH'nin nedenini %61,1 gibi bir oranla 'Kürt devleti kurulmasını engellemek/Sınır güvenliğini sağlamak' olarak tanımladığını görüyoruz. Bunu %38,9 ile 'ABD'nin YPG'ye verdiği destek' kategorisi izliyor.

TRT World ile devam ettiğimizde, medya kuruluşunun hareketin nedenine ve amacına %33,9'luk bir oranla 'Bölgedeki terör örgütleri' olarak nitelendirildiğini görüyoruz. Bunu %32,2 ile 'YPG'nin terör örgütü olarak nitelenmesi' kategorisi takip ediyor. Daha sonra sırasıyla %25,9 ile 'Kürt devleti kurulmasını engellemek/Sınır güvenliğini sağlamak', %4,2 ile 'ABD'nin YPG'ye verdiği destek' ve %2,9 ile 'Bölgede istikrarı sağlamak/Suriye'nin toprak bütünlüğünü korumak' kategorileri izlemektedir.

Son olarak, Sputnik'e baktığımızda, %52,1 gibi bir oranla "Kürt devleti kurulmasını engellemek/Sınır güvenliğini sağlamak" kategorisine yer verildiği görülürken, bunu %39,6 gibi oranla 'ABD'nin YPG'ye verdiği destek' kategorisi takip etmektedir.

ZDH'nin nedenleri üst kategorisine baktığımızda, en çok habere yer veren kuruluşun TRT World olduğu görülmektedir. TRT World tarafından yayınlanan 236 haberde bu kategoriye yer verilirken, bu sayı Sputnik için 48 ve CNN için ise 18'dir. TRT World'de yer alan haberlere bakıldığında, çoğunlukla Türkiye'nin bu hareketi düzenlemekteki haklılığına atıfta bulunmaktadır.

Tablo 4: Dışişleri bakanlıkları- Zeytin Dalı Harekatı'nın nedeni ve amacı

Zeytin Dalı Harekatı'nın nedeni ve amacı	USFM		TCDB		MIDRU	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Bölgedeki terör örgütleri	1	7,7	9	20	1	10
YPG'nin terör örgütü olarak nitelenmesi			8	17,7		
Suriyeli sivillere yardım etmek			7	15,6		
Türkiye'ye yönelik yapılan saldırılar	2	15,4	7	15,6	1	10
Kürt devleti kurulmasını engellemek/ Sınır güvenliğini sağlamak	8	61,5	3	6,7	1	10
Bölgede istikrarı sağlamak/Suriye'nin toprak bütünlüğünü korumak	2	15,4	5	11,1		
ABD'nin YPG'ye verdiği destek			6	13,3	7	70
Toplam	13	100	45	100	10	100

Her üç ülkenin dışişleri bakanlıklarının yaptığı açıklamalara bakıldığında ise ABD tarafından yapılan açıklamalarda hareketin nedeninin ve amacının %61,5 ile birinci sırada 'Kürt devleti kurulmasını engellemek/Sınır güvenliğini sağlamak' olduğunu görüyoruz. Bunu %15,4 ile 'Bölgede istikrarı sağlamak/Suriye'nin toprak bütünlüğünü korumak' kategorisi ile 'Türkiye'ye yönelik yapılan saldırılar', %7,7 ile 'Bölgedeki terör örgütleri' kategorisi takip etmektedir. CNN International ile ABD Dışişleri Bakanlığı'nı kıyaslarsak, iki kurumun hareketin nedenine ve amacına ilişkin verdiği öncelikli kategorinin ortalama aynı bir oranla 'Kürt devleti kurulmasını engellemek/Sınır güvenliğini sağlamak' kategorisi olduğunu görüyoruz. Burada iki kurum arasındaki en büyük fark; CNN'in en çok yer verdiği ikinci kategori olan 'ABD'nin YPG'ye verdiği destek' kategorisine bakanlık tarafından yer verilmemiş olmasıdır.

TCDB tarafından yapılan açıklamalar incelendiğinde ise, bakanlığın hareketin nedenini ve amacını %20'lik bir oranla 'Bölgedeki terör örgütleri' olarak nitelendirildiğini görüyoruz. Bunu %17,7 ile 'YPG'nin terör örgütü olarak nitelenmesi' kategorisi takip ediyor. Daha sonra sırasıyla %15,6 ile 'Suriyeli sivillere yardım etmek' ile 'Türkiye'ye yönelik yapılan saldırılar' ve %13,3 ile 'ABD'nin YPG'ye verdiği destek' izlemektedir. Bu durumun da TRT World ile büyük oranda örtüştüğünden söz edebiliriz.

Son olarak Rusya Dışişleri Bakanlığının açıklamalarına baktığımızda en çok yer verilen kategorinin %70 ile 'ABD'nin YPG'ye verdiği destek' olduğunu görüyoruz. Bunu sırasıyla %10 ile 'Bölgedeki terör örgütleri', %10 ile 'Türkiye'ye yönelik yapılan saldırılar' ile 'Kürt devleti kurulmasını engellemek/Sınır güvenliğini sağlamak' kategorileri takip etmektedir. Sputnik ile Rusya Dışişleri Bakanlığının kıyaslarsak, Sputnik tarafından öne çıkarılan en yüksek ikinci orana sahip olan 'ABD'nin YPG'ye verdiği destek' kategorisinin bakanlık tarafından en çok kullanılan kategori olduğunu da görüyoruz.

'Harekatın nedeni ve amacı' kategorisinde üç ülkede yayın yapan medya kuruluşlarının öncelediği kategoriler, ülke bakanlıklarının açıklamaları bire bir örtüşmese de büyük oranda bir benzerlik olduğundan söz edebiliriz.

Öte yandan, yukarıda ZDH'nin nedeni kategorisinde en fazla habere yer veren kuruluşun TRT World olduğunu ifade etmiştik. Bakanlıklar tarafından yapılan açıklamalara bakıldığında da aynı tablo karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye tarafından 45, ABD tarafından 13 ve Rusya tarafından ise 10 açıklamaya yer verildiği görülmektedir. Türkiye, hareketin nedenine ve amacına en çok yer veren ülke olarak karşımıza çıkmaktadır. Açıklamaların içeriklerine bakıldığında ise yine aynı şekilde hareketin gerekliliğine vurgu yapıldığı görülmektedir.

Tablo 5: Medya Kuruluşları- Zeytin Dalı Harekatı'nın olası tehlike ve sonuçları

Zeytin Dalı Harekatı'nın olası tehlike ve sonuçları	CNN International		TRT World		Sputnik	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
İŞİD'le mücadeleyi sekteye uğratmak	9	24,3	-	-	-	-
Savaş içinde savaş çıkması/Bölgede istikrarın bozulması	6	16,2	-	-	5	22,7
Suriye'de sivillerin yaşadığı zorluklar/ Hayatını kaybeden siviller	7	18,9	-	-	3	13,7
Türkiye- ABD anlaşmazlığı	15	40,6	11	100	14	63,6
Toplam	37	100	11	100	22	100

Tabloya baktığımızda, incelenen metinlerde CNN International tarafından hareketin olası tehlike ve sonuçlarına yer verilen metin sayısının 37 olduğu görülmektedir. Sputnik'te bu sayısı nispeten daha düşük ve 22 iken, TRT World'de son derece düşüktür. Sadece 11 metinde yer alan olası tehlike ve sonuçlar ise tek bir kategoriye kapsamaktadır. O da 'Türkiye- ABD anlaşmazlığı' kategorisidir. Bir diğer dikkat çekici husus ise her üç medya kuruluşunun da en yüksek oranda bu kategoriye yer vermiş olmasıdır.

CNN International'a bakarak başlayacak olursak, medya kuruluşu hareketin pek çok tehlikesini ön plana çıkartmaktadır. Yukarıda da ifade edildiği gibi bunlardan en yüksek oranlı olanı %40,6 ile 'Türkiye- ABD anlaşmazlığı' kategorisidir. Bunu sırasıyla, yine oldukça yüksek bir oran olan %24,3 ile 'İşid'le mücadeleyi sekteye uğratmak' kategorisi takip etmektedir. Diğer kategoriler ise %18,9 ile 'Suriye'de sivillerin yaşadığı zorluklar /Hayatını kaybeden siviller' ve %16,2 ile 'Savaş içinde savaş çıkması/Bölgede istikrarın bozulması' kategorileridir.

TRT World ile devam ettiğimizde, yukarıda da altının çizildiği gibi hareketin tek bir olası tehlike ve sonucuna yer verildiği görülmektedir. Bu da %100 ile 'Türkiye- ABD anlaşmazlığı' kategorisidir.

Son olarak, Sputnik'e baktığımızda, CNN'de olduğu gibi bu medya kuruluşunda da pek çok olası tehlike ve sonuca yer verildiği görülmektedir. Bunlardan ilki diğer iki medya kuruluşunda olduğu %63,6 ile 'Türkiye-ABD anlaşmazlığı' kategorisidir. Bunu %22,7 ile 'Savaş içinde savaş çıkması' ve %9,1 ile 'Hayatını kaybeden siviller' kategorileri takip etmektedir.

ZDH'nin nedenleri kategorisinde hem TRT World'un hem de TCDB'nin en çok habere ve açıklamaya yer kurumlar olduğundan söz etmiştik. 'Harekatın olası tehlike ve sonuçları' kategorisinde ise tam tersi bir tabloyla karşılaşılıyor. CNN International tarafından kategoriye ilişkin 37, Sputnik tarafından 22, TRT World tarafından ise sadece 11 habere yer verildiğini görüyoruz. Bu bize, özellikle CNN'nin hareketin pek çok tehlike yaratabileceği konusundaki bakış açısını gösteriyor.

Tablo 6: Bakanlıklar- Zeytin Dalı Harekatı'nın olası tehlike ve sonuçları

Zeytin Dalı Harekatı'nın olası tehlike ve sonuçları	USFM		TCDB		MIDRU	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
İŞİD'le mücadeleyi sekteye uğratmak	8	29,6	-	-	-	-
Savaş içinde savaş çıkması/Bölgede istikrarın bozulması	6	22,3	-	-	-	-
Suriye'de sivillerin yaşadığı zorluklar/ Hayatını kaybeden siviller	12	44,4	-	-	1	25
Türkiye- ABD anlaşmazlığı	1	3,7	5	100	3	75
Toplam	27	100	5	100	4	100

Her üç ülkenin dışişleri bakanlıklarının yaptığı açıklamalara bakıldığında ABD tarafından yapılan açıklamalarda hareketin en büyük olası tehlike ve sonucunun %44,4 ile 'Suriye'de sivillerin yaşadığı zorluklar/Hayatını kaybeden siviller' kategorisi olduğu görülmektedir. Bunu, yine yüksek bir oran olan %27,6 ile 'İşid'le mücadeleyi sekteye uğratmak', %22,3 ile 'Savaş içinde savaş çıkması/Bölgede istikrarın bozulması' ile %3,7 ile Türkiye- ABD anlaşmazlığı kategorileri takip etmektedir. CNN ile bir kıyaslama yapacak olduğumuzda, medya kuruluşunda en çok öne çıkartılan kategori 'Türkiye- ABD anlaşmazlığı' kategorisinin, ABD tarafından yapılan açıklamalarda geri planda görülmektedir. Ancak medya kuruluşu tarafından yine oldukça vurgulanan 'İşid'le mücadeleyi sekteye uğratmak' kategorisi, bakanlık tarafından en çok üzerinde durulan kategorilerdendir.

Türkiye tarafından yapılan açıklamalar incelendiğinde ise, hareketin en büyük olası tehlike ve sonucunun TRT World tarafından da öncelenen 'Türkiye- ABD anlaşmazlığı' kategorisi olduğu görülmektedir. Bu noktada da medya kuruluşunun öne çıkardığı kategorinin, Türkiye'nin dış politikasının bir izdüşümü olduğundan söz etmek mümkündür.

Son olarak Rusya Dışişleri Bakanlığının açıklamalarına baktığımızda en çok yer verilen kategorinin %75 gibi oranla ‘Türkiye- ABD anlaşmazlığı’ olduğu görülmektedir. Bunu, %25 ile ‘Suriye’de sivillerin yaşadığı zorluklar/Hayatını kaybeden siviller’ kategorisi takip etmektedir. Rusya tarafından yapılan açıklamalarda en çok öne çıkartılan kategorilerle Sputnik tarafından en çok ele alınan kategorileri kıyasladığımızda da, ‘Türkiye- ABD anlaşmazlığı’ konusunun her iki kurum tarafından da öncelendiğini görmekteyiz.

‘Harekatın olası tehlike ve sonuçları’ kategorisinde en fazla habere yer veren kuruluşun CNN olduğunu ortaya koymuştuk. Bakanlıklar tarafından yapılan açıklamalara bakıldığında da aynı tablo karşımıza çıkmaktadır. ABD tarafından 27, Türkiye tarafından 5 ve Rusya tarafından ise 4 açıklamaya yer verildiği görülmektedir. ABD, ‘Harekatın olası tehlike ve sonuçları’ kategorisinde en çok açıklamaya yer veren ülke olarak karşımıza çıkmaktadır. ABD tarafından yapılan açıklamalara bakıldığında, ülkenin bu harekati desteklemediği de gözler önüne serilmektedir.

Tablo 7: Medya Kuruluşları- YPG’nin tanımlanması

YPG’nin tanımlanması	CNN International		TRT World		Sputnik	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Savaşçılar	11	19,3	-	-	8	7
Kürt milisler/Kuvvetler	31	54,4	-	-	73	63,5
ABD müttefikleri	14	24,6	26	24,5	29	25,2
Terörist/ PKK uzantısı	15	40,6	80	75,5	-	-
Suriyeli Kürtler					5	4,3
Toplam	57	100	106	100	115	100

Her üç medya kuruluşunun YPG’yi ne şekilde kategorize ettiklerine baktığımızda ise pek çok kategori çıkıyor karşımıza. CNN International’ın en çok %54,4 ile ‘Kürt milisler/Kuvvetler’ ifadesini kullandığını görüyoruz. Bunu da sırasıyla %24,6 ile ‘ABD müttefikleri’, %19,3 ile ‘Savaşçılar’ ve %1,7 ile ‘Suriyeli Kürtler’ ifadeleri takip etmektedir. Burada altını çizmekte fayda olan bir husus da medya kuruluşunun hiçbir metinde YPG için ‘Terörist/ PKK uzantısı’ ifadelerini kullanmamış olmasıdır.

Bu kategoride en az alt kategoriyi TRT World’un kullandığı söylenebilir. Medya kuruluşunun YPG’yi sadece iki kategoride adlandırdığı görülmektedir. Bunlar çok yüksek bir oran olan %75,5 ile ‘Terörist/ PKK uzantısı’ ile %24,5 ile ‘ABD müttefikleri’ kategorileridir.

Sputnik’e baktığımızda ise YPG’nin çok fazla kategoride isimlendirdiğini görmekteyiz. Sputnik’in de CNN International gibi en çok kullandığı kategorinin %63,5 ile ‘Kürt milisler/Kuvvetler’ ifadesini kullandığını görüyoruz. Bunu da sırasıyla %25,2 ile ‘ABD müttefikleri’, %7 ile savaşçılar ve son olarak %4,3 ile ‘Suriyeli Kürtler’ ifadeleri takip etmektedir. Medya kuruluşunun hiçbir metinde ‘Terörist/ PKK uzantısı’ ifadelerini kullanmadığını da vurgulamakta fayda var.

Burada karşımıza çıkan tabloda, TRT World’un YPG’yi terör örgütü olarak nitelenmesine karşın diğer iki medya organının bu ifadeyi hiç kullanmadığı ve daha çok ‘Kürt milisler’ ifadelerini tercih ettikleri görülmektedir.

Tablo 8: Bakanlıklar- YPG’nin tanımlanması

YPG’nin tanımlanması	USFM		TCDB		MIDRU	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Savaşçılar	-	-	-	-	-	-
Kürt milisler/Kuvvetler	1	12,5	-	-	6	24
ABD müttefikleri	7	87,5	4	23,5	10	40
Terörist/ PKK uzantısı	-	-	13	76,5	-	-
Suriyeli Kürtler	-	-	-	-	9	36
Toplam	8	100	17	100	25	100

Her üç medya kuruluşunun yer aldığı ülkenin dışişleri bakanlıkları tarafından yapılan açıklamalara baktığımızda ise ABD’nin YPG’yi en çok kendi müttefikleri olarak değerlendirdiği görülmektedir. %87,5 gibi yüksek bir oranda açıklama metinlerinde bu vurgu yapılmaktadır. CNN International’da yer alan haberlerde de bakanlığa benzer bir durum göz çarpmaktadır. Yukarıda da ifade edildiği gibi medya kuruluşunun YPG’yi en çok dahil ettiği ikinci kategori ‘ABD müttefikleri’ olmuştur.

Türkiye tarafından yapılan açıklamalarda ise TRT World ile tam bir örtüşme söz konusudur. Bakanlık açıklamalarında YPG’yi %76,5 gibi yüksek bir oranla ‘Terörist/PKK uzantısı’ olarak nitelerken, %23,5 gibi bir oranla da ‘ABD müttefikleri’ ifadelerini kullanmıştır.

Son olarak Rusya tarafından yapılan açıklamalar incelendiğinde ise en yüksek oranda ‘ABD müttefikleri’ ifadelerinin kullanıldığı görülmektedir. Bunu %36 ile ‘Suriyeli Kürtler’ ve %24 ile ‘Kürt milisler’ ifadeleri takip etmiştir.

Sputnik ve Rusya arasında bir kıyaslama yapıldığı takdirde, medya kuruluşunun YPG'yi tanımlarken Rusya'nın dış politikasına paralel bir bakış açısına sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 9: Medya Kuruluşları- Özgür Suriye Ordusu'nun tanımlanması

Özgür Suriye Ordusu'nun tanımlanması	CNN International		TRT World		Sputnik	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Savaşçılar	4	14,8	9	13,4	2	3,9
İsyancılar	13	48,2	-	-	9	17,3
Türkiye müttefiki	9	33,3	48	71,6	24	46,1
Muhafifler	-	-	4	6	10	19,2
ÖSO güçleri	1	3,7	6	9	7	13,5
Toplam	27	100	67	100	52	100

Kısaca ÖSO olarak adlandırılan ve Suriye savaşında sahada olan aktörlerden Özgür Suriye Ordusu'nun da, üç medya kuruluşu ve söz konusu ülkeler açısından nasıl kategorize edildiği incelenmiştir. ÖSO, metinlerde YPG kadar sık anılmasa da yine de adı özellikle Sputnik'te yer alan pek çok haber metninde karşımıza çıkmaktadır.

CNN International, ÖSO'yu pek çok kategoride isimlendirmiştir. En çok kullandığı ifade ise %48,2 ile 'isyancılar' olmuştur. Bunu %33,3 ile 'Türkiye müttefiki' takip etmiştir. Daha sonra %14,8 ile 'savaşçılar' ve %3,7 ile de 'ÖSO güçleri' ifadeleri kullanılmıştır.

TRT World'e baktığımızda ise karşımıza en çok çıkan ifade %71,6 ile 'Türkiye müttefiki' olmuştur. Bunu %13,4 ile 'savaşçılar', %9 ile 'güçler' ve %6 ile 'muhalifler' ifadeleri takip etmiştir. TRT World'un 'isyancı' ifadesine ise hiç yer vermediği görülmektedir.

Sputnik'te ise ÖSO pek çok kategoride isimlendirilmiştir. Bunlardan en yüksek orana sahip olan %46,1 ile 'Türkiye müttefiki' olmuştur. Bunu %19,2 ile 'muhalifler', %17,3 ile 'isyancılar' takip etmiştir. Diğer kullanılan ifadeler ise, %13,5 ile 'Öso güçleri', ve %3,9 ile 'savaşçılar' olmuştur.

Tablo 10: Bakanlıklar- Özgür Suriye Ordusu'nun tanımlanması

Özgür Suriye Ordusu'nun tanımlanması	USFM		TCDB		MIDRU	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Savaşçılar	-	-	-	-	-	-
İsyancılar	-	--	-	-	-	-
Türkiye müttefiki	-	-	2	1	1	100
Muhafifler	1	100	-	-	-	-
ÖSO güçleri	-	-	-	-	-	-
Toplam	1	100	2	100	100	100

Üç medya organında da pek çok kere karşımıza çıkan ÖSO'ya, bakanlıklar açıklamalarında pek fazla yer vermemiştir. Türkiye Dışişleri Bakanlığı 2 defa 'Türkiye müttefiki', Rusya 'Türkiye müttefiki' olarak 1 defa, ABD ise bir defa 'Muhafifler' olarak 1 defa atıfta bulunmuştur.

TARTIŞMA

Bu çalışmada uluslararası habercilik sisteminde haber üretim sürecini belirleyen eğilimler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Konuya ilişkin literatürde sürecin küresel aktörlerce belirlendiği tezinin yanı sıra ülke çıkarlarının ve ülkenin dış politikasının belirleyici olduğu yönünde farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Ele alınan örneklem üzerinden yapılan analizin de gösterdiği gibi uluslararası habercilik alanındaki haber üretim süreci ülke çıkarlarıyla doğrudan ilişkili biçimde oluşmaktadır.

Haberlerin uluslararası alanda dolaşımının manipülasyondan uzak olmasının güç olduğu ve uluslararası haberlerin küresel sistemin bir parçası değil de ulus devletle ilgili olduğu sonucu çalışmanın analizinin önemli sonucu olarak ortaya konmaktadır.

Zeytin Dalı Harekatı, Suriye, Türkiye, ABD, Rusya gibi pek çok ülkeyi yakından ya da uzaktan ilgilendirmesi nedeniyle seçilmiştir. CNN International, TRT World ve Sputnik'i seçme nedeni ise her üç yayın kuruluşunun küresel yayıncılık yapma iddiasında olmalarıdır. Bu noktada bu yayın kuruluşlarının, servis ettikleri haberlerin, buldukları ülkelerin dış politikasını yansıtacağı beklenmiştir.

Yapılan araştırma, TRT World ve Türkiye'nin terörle mücadele operasyonu olarak nitelediği Zeytin Dalı Harekatı'na, CNN International ve Sputnik'in yanı sıra ABD ve Rusya'nın aynı bakış açısıyla yaklaşmadığını ortaya koymuştur. Özellikle CNN ve ABD, harekatı, bölgeye ve Kürtlere yönelik bir saldırı olarak nitelemektedir.

Yine TRT World ve Türkiye'nin bölgedeki terör örgütlerinin temizlemesi amacıyla düzenlendiğini ifade ettikleri operasyonun, diğer iki medya kuruluşu ve ülke tarafından aynı şekilde algılanmadığı görülmektedir. CNN ve ABD harekatın pek çok tehlikeye yol açabileceğini, bunlardan en önemlilerinin, Türkiye'nin ABD'nin

en güçlü müttefiki YPG'ye saldırarak IŞİD ile mücadeleyi sekteye uğratma ihtimali olduğunu sıklıkla vurgulamıştır. Bozulan Türkiye- ABD ilişkileri de her 3 medya kuruluşu ve ülke tarafından üzerinde durulan bir konu olmuştur.

Belki de araştırmanın en önemli unsurlarından biri olan YPG'nin nasıl tanımlandığına baktığımızda ise, TRT World'un ve Türkiye'nin YPG'yi terör örgütü olarak nitelemesine karşın diğer iki medya organının bu ifadeyi hiç kullanmadığı ve daha çok 'Kürt milisler' ifadelerini tercih ettikleri görülmektedir.

SONUÇ

Küreselleşme, son yılların en popüler konularından biridir ve akademik ve siyasi çevrelerde birçok boyutuyla tartışılmaktadır. Bazı yazarlar, küreselleşmeyi geçmişte başlamış bir sürecin devamı olarak görürken, diğerleri ise son çeyrek yüzyılda özellikle enformasyon teknolojileri ile birlikte farklı bir süreç olarak tanımlamaktadır. Küreselleşme, toplumların ekonomik, siyasi ve kültürel anlamda etkileşiminin arttığı ve uluslararası ilişkilerin yoğunlaştığı bir bütünleşme sürecidir. Bu sürecin hızlanması, iletişim teknolojilerindeki gelişmelerdeki artışla birlikte gerçekleşmiştir. Kitle iletişim araçları, toplum ve kültür adına hızlı, dinamik ve yeni ortak düşünce temelleri oluşturmaktadır. Haber iletimi, kitle iletişim araçlarının en önemli işlevlerinden biridir ve uluslararası haberler küreselleşmenin önemli bir parçasıdır.

Öte yandan, medya sadece iç politikada değil, dış politikada da etkin bir güce sahiptir. Yönetimler kendi politikalarını kamuoyuna benimsetmekte ve bu süreçte en kritik görevi de medya üstlenmektedir. Yönetimlerle maddi-manevi ilişkileri tartışılmaz olan medya kuruluşları yürütülen politikaların bir anlamda pazarlamasını yapmaktadır (Denk, 2007: 148). Dış politikada devletlerin içe dönük çıkar siyasetlerinin dış arenada ülkeye güç kazandırması adına çeşitli politik yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar teorik açıdan farklılıklar gösterse de sonuçta ülke çıkarlarına uygun bir politika temel amaç olarak ele alınmaktadır. Devletler, kontrol ettikleri veya yönlendirebildikleri medya organları aracılığıyla kendi ulusal çıkarları için haberler üretmekte ve bu haberleri, icra ettikleri enformasyon hareketleri kapsamında kullanmaktadır. Böylece haberler, bir devletin kendi amaçları doğrultusunda, hedef ülkenin toplumu veya karar vericilerinin duygu, düşünce, tutum veya davranışları üzerinde etki yaratabilmektedir.

Bu çalışmada, Suriye, Türkiye, ABD ve Rusya gibi pek çok ülkeyi ilgilendirmesi nedeniyle Zeytin Dalı Harekatı örnek seçilmiştir. Bu ülkelerde yer alan yayın kuruluşları olan CNN International, TRT World ve Sputnik'in seçilme nedeni de küresel yayıncılık yaptıkları iddiasında olmalarıdır. Bu noktada bu yayın kuruluşlarının, servis ettikleri haberlerin, buldukları ülkelerin dış politikasıyla ilişkisi analiz edilmiştir. Bu amaçla, öncelikle üç ülkenin yayın kuruluşlarına ait haber siteleri www.trtworld.com, www.cnn.com ve www.sputniknews.com hareketin 20 Ocak 2018'de başladığı ve 24 Mart 2018'de sona erdiği süre boyunca incelenmiştir. Yine akabinde incelenen üç ülkenin dışişleri bakanlıklarının web sitelerinde yer alan açıklamalarla örtüşüp örtüşmediğine bakılmıştır.

Elde edilen bulgular çerçevesinde genel olarak baktığımızda her üç kurumun haberlerinde kullandıkları ifadelerde ülkelerinin dış politikalarına çok fazla kayıtsız kalamadıklarını görmekteyiz. Özellikle Türkiye ve ABD'nin, dışişleri bakanlıklarından yapılan açıklamalarla, üç yayın kuruluşunun haber metinlerinde çoğu zaman benzer ifadeler yer almıştır. TRT, hareketin ülkenin sınır güvenliği açısından şart olduğunu vurgulayan Türkiye'nin dış politikası çerçevesinde haberler yaparken, CNN de ABD'nin ortaya koyduğu en önemli argüman olan IŞİD ile mücadelenin sekteye uğrayacağı konusunda pek çok habere yer vermiştir. Harekata nispeten daha uzak mesafede duran Rusya beklenildiği üzere dış politikasında daha ortada bir tutum sergilerken, Sputnik'in de büyük ölçüde taraflı ifadeler kullanmadığı görülmüştür. Çalışmada, medyada yer alan dış politika algılamalarının ülke çıkarlarıyla doğrudan ilişkili olduğu ve ülke dışında meydana gelen değişimlerin çoğu zaman ülkenin çıkarlarına göre yorumlanıp ve değerlendirildiği sonucu yapılan içerik analizinin en önemli bulgusu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bugün, küresel haberler artık ideolojik propaganda aracı olarak kullanılan bir araç haline gelmiştir. İktidar sahipleri, medya kuruluşlarını kendi çıkarları doğrultusunda denetleyerek, neyin haber yapılacağına ve neyin yapılmayacağına dair yayın politikalarını belirlemektedir. Küresel haberlerin tanımları coğrafi-politik ve kültürel çıkarlara göre değişiklik göstermekte ve ülkeler arasında farklılık göstermektedir.

KAYNAKÇA

Adil, İ. (1991). "Haberde Dışa Bağımlılık", Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Ankara

Akdoğan, İ. , Uğuş, M. & Yılmaz, M. M. (2021). "Gerçekliğin Yeniden İnşası: Arap-İsrail Normalleşmesinin Orta Doğu Basınında Çerçevenmesi", Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi, 8 (1), 75-118.

- Artun, F. (2016). "Uluslarüstü Medya Ve Yerel Operasyonlar, Al Jazeera Örneği", Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baytar, O. (2011). "Küreselleşme Dinamiklerinin Medya Sektörüne Etkileri", Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi, 1: 45-66.
- Berger, G (2009). "How the Internet Impacts on International News: Exploring Paradoxes of the Most Global Medium in a Time of Hyperlocalism", The International Journal of Gazette, 7, 1: 355-371.
- Berglez, P. (2007). "For A Transnational Mode Of Journalistic Writing", Ideological Horizons in Media and Citizen Discourses, 147-61.
- Bostancı, M. (2013). "Uluslararası İletişimin Ekonomi-Politiği", Chiviyazaları Yayınevi, İstanbul
- Cui, Y. (2015). "Domestic Political Ideology and International News: An Analysis of the News Coverage of the United States in Chinese Newspapers from 2009 to 2014", Doktora Tezi, The Chinese University of Hong Kong, Hong Kong.
- Çalışır, G. (2009). "Küreselleşmenin Ortaya Çıkardığı Olayların Türkiye'deki Televizyon Haberlerine Yansımaları", Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir
- Demir, G. (2001). "Küreselleşme Üzerine. Ankara Üniversitesi", SBF Dergisi, 56, 1.
- Demirkıran, C. (2021). "Uluslararası Televizyon Yayıncılığı", İksad Yayınevi, Ankara.
- Gambier, Y. (2006). "Transformations In International News", Translation in global news, 23, 9-21.
- Görgülü, V & Süllü, S. (2013). "Filistin-BM Örneği". (Ed.Yasemin İnceoğlu). Küresel Habercilik ve Söylem, ss. 1-9, Derin Yayınları, İstanbul.
- Güvenç, N. (1998). "Globalizm", BDS Yayınları, İstanbul.
- Hablemitoğlu, Ş. (2004). "Küreselleşme Düşlerden Gerçeklere", Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul.
- Hafez, K. (1999). "International News Coverage and The Problems of Media Globalization. In Search of a New Global-Local Nexus", Innovation: The European Journal of Social Science Research, 12:1, 47-62.
- İlgaz, C. (2000). "Küreselleşme ve 1980 Sonrası Türk Toplumuna ve Basımına Yansıması", Doğan Yayınları, İstanbul.
- İnceoğlu, Y. (2013). "Küresel Habercilik ve Söylem", Derin Yayınları. İstanbul.
- İşık, M. (2004). "Medyada Yeni Yaklaşımlar", Eğitim Kitabevi, Konya
- Jan, M. (2009). "Globalization of Media: Key Issues and Dimensions", European Journal of Scientific Research, 29.1.
- Kaypakoğlu, S. (2004). "Küresel Medya ve Kültürel Değişim", Naos Yayıncılık, İstanbul.
- Kihtir, A & Erbuyurucu, A. G. (2013). "Küreselleşme Çağında Medyanın Dönüşümü". (Ed. Meltem Bostancı). Uluslararası İletişimin Ekonomi-Politiği, ss. 185-203, Chiviyazaları Yayınevi, İstanbul.
- Korkmaz, A. (2015). Kültürel Emperyalizm Bağlamında Küresel Kültürün Yerel Kültüre Etkisi. (Ed. Fuat Ustakara). Küreselleşme Ekseninde İktidar ve İletişim, ss. 181-244, Literatürk Academia, Konya.
- McChesney, R. (2003). "Yeni Küresel Medya". (Ed. David Held, & Anthony McGrew). Küresel Dönüşümler, ss.311-319, Polity Press, Cambridge.
- Michael Mann. (2003). Küreselleşme Ulus-Devletin yükselişine son mu verdi?. (Ed. David Held, & Anthony McGrew). Küresel Dönüşümler, ss.311-319, Polity Press, Cambridge.
- Mowlana, H. (1996). "Global Communication in Transition", Sage, 19.
- Mutlu, E. (2005). "Globalleşme, Popüler Kültür ve Medya", Ütopya Yayınları, İstanbul.
- Önür, N. (1999). "Küreselleşme Uluslararası İletişim: Kültürel Değişme Sürecinde Kimlikler", Kurgu Dergisi, 16, 299-315.
- Özdemir, M. (2021). "Batı Merkezli Uluslararası Medyada Orta Doğu'nun Temsili", Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdemir, S. (1998). "Medya Emperyalizmi ve Küreselleşme", Timaş Yayınları, İstanbul.

- Paçacı, İ. (2013). “Küreselleşme Sürecinde Yönetim ve Medyanın Dönüşümü”, Akademi Titiz Yayınları, İstanbul.
- Semati, M. (2004). “New Frontiers In International Communication Theory”, Rowman & Littlefield Publishers, Washington.
- Tutal, N. (2014). “Küresel İletişim”, Ekslibris Yayıncılık, İstanbul.
- Uluç, G. (2003). “Küreselleşen Medya: İktidar ve Mücadele Alanı”, Anahtar Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- Varol, S. (2018). “Haberin Küreselleşmesi: Kuramsal Bir Değerlendirme”, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5, 2, 77-92.
- Yazıcı, F & Apak, C. (2022). “Rusya-Ukrayna Savaşı Haberleri Üzerine Bir İnceleme: Sputnik Türkiye Twitter Hesabı Örneği”, Erciyes Akademi, 36(3), 1055-1070.